

**SOUČASNÉ PROBLÉMY ZNALECKÉ ČINNOSTI (zaměřeno na právní
základy znalecké činnosti a jejich možné změny)**

**Mgr. Veronika Ježková, Mgr. Simona Domesová, Mgr. Kateřina
Mužíková**

Úvod

Se zvýšeným počtem řešených sporů péče o nezletilé, ale i případů sexuálně motivované trestné činnosti v ČR, se zvyšuje i množství vypracovaných znaleckých posudků pro účely civilního a trestního řízení.

Je třeba konstatovat, že na všech stranách, které se znaleckými posudky pracují, vyvstává určité nepochopení, nejednotnost v přístupu znalců ke zkoumaným subjektům, ale i nekonsistence při soudním hodnocení znaleckých posudků, absence standardizované úrovně znaleckých posudků a téměř až nulová odpovědnost znalců za zpracované posudky.

To vše vede k významně kritické situaci, ale především neúměrně natahuje a prodlužuje civilní i trestní řízení, pro které jsou znalecké posudky důležitým důkazem a zdrojem jejich konečných rozhodnutí. V nejfatálnějších případech vedou špatně vypracované znalecké posudky k osvobození pachatelů trestné činnosti, k přisouzení dítěte do péče agresivního rodiče i nezanedbatelné sekundární až terciární viktimizaci obětí trestných činů, které pak jsou nuceny vyhledat odbornou psychiatrickou pomoc.

Problematické okruhy sami znalci pojmenovali na svých četných setkáních (např. na Konferenci soudních znalců v Ostravě v roce 2012, 2017). Je však třeba, aby nezůstalo jen u pojmenování problémů, ale jde o nalezení jejich praktického řešení; přičemž změna současné právní úpravy znalecké činnosti může být jedním z nich.

Došlo v tomto směru k reálnému posunu v našem právním řádu či nikoli? Jaké jsou konkrétní potřeby a požadavky znalců, které by mohla nová právní úprava reflektovat a lze se inspirovat v tomto směru zahraničními právními úpravami? Na dané se pokusíme odpovědět v následujícím textu.

I. Reálné požadavky, potřeby a návrhy znalců

a) Standardizované posudky

Ze strany znalců na workshopu, který pořádala organizace proFem dne 17. 5. 2018 zazníval požadavek na vypracování standardů vymezujících limity a pravidla, kterými by se měly znalecké posudky řídit, poradními sbory ministra spravedlnosti. Stejný názor vyjádřil na uvedené akci též JUDr. Miroslav Frýdek, Ph.D., toho času právník Kanceláře veřejného ochránce práv, odbor justice, migrace a financí.

Dle našeho názoru by se přípravy těchto standardů měli účastnit znalci vykonávající činnost v jednotlivých oborech, případně by s nimi měla být podoba standardů alespoň konzultována za účelem vypracování nástroje efektivního pro praxi.

Vypracování standardů stanovujících kritéria posudků a metody, které je vhodné v daném oboru znalecké činnosti aplikovat, by vedlo ke zvýšení kvality znaleckých posudků.

Standardy by napomohly zvýšit také míru přezkoumatelnosti znaleckých posudků, kterou se zabývají členové Ústavně právního výboru, především paní profesorka Helena Válková a pan Mgr. et Mgr. Jakub Michálek.¹

b) Dohled nad znaleckou činností

V současné době je systém dohledu nejednotný, závislý na zavedeném postupu jednotlivých krajských soudů. Je nezbytně nutné praxi sjednotit.

Kancelář veřejného ochránce práv již dlouhodobě vytýká orgánům státní správy soudů, že neuplatňují veškeré své kompetence vůči znalcům (např. ve své zprávě z roku 2009).

Přestože předmět přezkumu je relativně podrobně upraven v Instrukci Ministerstva spravedlnosti č. 8/2017 o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků a o některých dalších otázkách, soudy se tímto „návodem“ neřídí. Je proto vhodné upravit postup a nástroje soudů přímo v zákoně jako předpisu vyšší právní síly, a to dostatečně podrobně, včetně povinnosti komunikovat o podstatných okolnostech, jako je např. potřeba prodloužení lhůty k vypracování posudku, což za aktuální situace neprobíhá.

Jak zaznívá mimo jiné ze strany České lékařské komory², ale i ostatních dotčených subjektů, za účelem dostatečně odborného a erudovaného dohledu by měly být zřízeny profesní komory pro jednotlivé obory znalecké činnosti, případně jedna zastřešující, jako tomu je v případě ostatních profesí v rámci justičního systému. Je navrhováno zřízení komor také přímo zákonem.

Zavedení profesní komory podporuje také názor např. Mgr. Daniely Zemanové, prezidentky Soudcovské unie ČR s tím, že soudy přezkum v podobě, v níž je nyní

---

¹ Viz např. pozměňovací návrh Jakuba Michálka ze dne 27. 11. 2018, v němž navrhuje, aby znalec, pokud mu použité podklady nebo metoda neumožňují vyslovit jednoznačný závěr, uvedl skutečnosti snižující přesnost závěru znaleckého posudku.

² Viz např. <http://www.ceska-justice.cz/2016/05/ceska-lekarska-komora-odmita-pelikanuv-zakon-o-znalcich-odbornici-obor-opusti-varuji/>

navrhován, nemohou kapacitně ani odborně zvládnout. Soudcovská unie i znalci proto volají po přenesení dohledu na samosprávné orgány.³

c) Obory, odvětví, specializace

Z výše zmíněného workshopu se znalci vyplynula potřeba přehodnotit rozdělení znalecké činnosti do oborů, odvětví a specializací. Současný návrh vyhlášky obsahuje značné množství odvětví, která vyžadují vysokou specializaci. To dle názoru znalců, JUDr. Miroslava Frýdka, Ph.D. či předsedy České advokátní komory JUDr. Vladimíra Jirouska povede ke zmatkům a nejistotě při volbě znalce pro konkrétní případ a na druhé straně k nejistotě znalců, jak správně odborně posudek vypracovat bez přesahu do jiného odvětví.⁴

Názor Kanceláře veřejného ochránce práv přednesený JUDr. Frýdkem je ten, že by současně se snížením počtu odvětví měla být vždy stanovena specializace znalce. To by naopak mělo výběr znalců zjednodušit a zpřehlednit.

Znalci (např. PhDr. Karel Humhal) se na workshopu pořádaném organizací proFem vyjadřovali k ustanovování znalců z jiných oborů z důvodu kapacitního nedostatku, případně ustanovování ad hoc osoby, která není znalcem, kdy kvalita jimi vypracovaných posudků je v současné době na velice špatné úrovni. Navrhují proto přísnější pravidla pro ustanovování v těchto případech.

d) Odměna

Zásadní otázkou nové úpravy činnosti znalců je jejich odměňování. Panuje shoda odborné veřejnosti na tom, že současná výše odměny je značně podhodnocena a její zanedbávaná valorizace by měla proběhnout bezodkladně.

Znalci a JUDr. Miroslav Frýdek, Ph.D. se shodují na tom, že na výši odměny se vážou další otázky, jako je zájem odborníků o výkon znalecké činnosti, kdy v současné době panuje jejich nedostatek.

Vedle výše odměny je však problematická také procesní otázka, a to pozdní vyplácení odměny, kdy znalci na její vyplacení čekají i několik let.

Současně by bylo vhodné odstupňovat výši odměny v návaznosti na náročnost činnosti, která je v rámci znaleckého úkonu prováděna. Stávající právní úprava sice stanoví kritéria, k nimž má soud při stanovení výše odměny znalce přihlížet, ale soudy tak nečiní, přebírají bez dalšího údaje ve vyúčtování znalce a zakládají tak zbytečně živnou půdu pro odvolání do usnesení o přiznání odměny znalce. Odvolací soudy pak tyto odměny regulují v návaznosti na jednotlivé činnosti znalce, ale dané jen zbytečně prodlužuje řízení ve věci samé a zatěžuje odvolací soudy.

---

³ Viz např. <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11129264015-tyden-v-justici/318281381900311/video/606291>

⁴ K názoru JUDr. Vladimíra Jirouska viz např. článek na internetových stránkách Ing. Stanislava Fridricha, který vznikl po konzultaci s ním: <http://stanislavfridrich.cz/pripominky-k-navrhu-zakona-o-znalcich-znaleckych-kancelari-a-znaleckych-ustavech/>

e) Evidence posudků - mlčenlivost

Jak zaznělo na workshopu 17. 5. 2018, znalci jsou značně znepokojeni navrhovanou změnou ohledně evidence posudků, které by měly být dostupné širšímu okruhu subjektů než účastníkům, jejich zástupcům a soudu či správnímu orgánu, před kterým se vede řízení. Obávají se nadbytečného zpřístupňování citlivých údajů třetím osobám.

Unie obhájců poukázala také na problematiku navrhované úpravy ve smyslu prolamování mlčenlivosti znalců, která potažmo znamená nepřípustné prolamování mlčenlivosti advokátů.⁵

f) Ochrana znalců

Soudní znalci přítomní na workshopu dne 17. 5. 2018 se také opakovaně vyjadřovali k nebezpečnosti této profese, kdy řada z nich se setkala s nátlakem, vydíráním, vyhrožováním či zastrahováním fyzickou likvidací nebo přímo s fyzickým útokem na svoji osobu ze strany posuzovaných osob nebo lobbistických zájmových skupin. Tento tlak má vést k vypracování lživého posudku vyznívajícího ve prospěch posuzovaného a dle samotných znalců jsou tyto pokusy v praxi bohužel v některých případech úspěšné, někdy dochází přímo k ukončení výkonu znalecké činnosti znalcem.

Znalci uváděli, že bývalý ministr spravedlnosti JUDr. Robert Pelikán, Ph.D. v minulosti přislíbil zavedení fyzické ochrany znalců do zákona, k čemuž však nedošlo.

g) Technické a personální zázemí

Znalci na výše zmiňovaném workshopu také referovali o potřebnosti důstojného a kvalitního zázemí a vybavení pro svou činnost. Navrhovali stanovení minimálního standardu vybavenosti místnosti, ve které k posuzování dochází – např. lehátko pro případ nevolnosti posuzovaného, čekací místnost např. pro případy, kdy se k posudku dostaví celá rodina. Aktuálně dochází k posuzování „v terénu“, kdy znalec je nucen dostavit se do prostředí, které je pro jeho činnost naprosto nevhodné.

Stejně tak znalci navrhují zavedení asistentů, kteří by při posuzování znalci asistovali, přičemž by se zároveň zaučovali a získávali kvalifikaci pro tuto činnost. Inspirací by mohla být např. praxe advokátních koncipientů či asistentů soudců.

Se zázemím, ale také kvalitou a počtem znalců (délkou jejich praxe), se zavedením profesní komory i s vyšší odměny souvisí také znalci navrhovaná povinnost zajistit si tzv. supervizi, během níž by znalci získávali a udržovali si profesní nadhled nad svou činností.

---

⁵ Viz stanovisko Unie obhájců č. 4/2016 k návrhu zákona o znalcích dostupné na jejích internetových stránkách: <http://www.uocr.cz/stanovisko-unie-obhajcu-cr-c-42016-k-navrhu-zakona-o-znalcich-znaleckych-kancelarich-a-znaleckych-ustavech-s-provadedecimi-vyhlasami-ktery-byl-predlozen-do-pripominkoveho-rizeni-ministerstvem-sprav/>

II. Stávající právní úprava znalecké činnosti a její nedostatky

Znalecká činnost se pomalu, ale jistě, stala sice podstatnou součástí mnohých trestních i civilních řízení, avšak i přes tuto významnou skutečnost, jsou její výkon, práva a povinnosti znalců a podmínky jejich jmenování dosud upraveny jedním z nejstarších zákonů, jehož účinnost sahá do doby hluboké totality, roku 1967.

Platná právní úprava znalecké činnosti je obsažena především v zákoně č. 36/1967 Sb. (dále jen „zákon o znalcích a tlumočnících“). Podrobnosti o řízení znalecké a tlumočnické činnosti, o výkonu znalecké a tlumočnické činnosti, o odměňování ústavů, a o odměnách za znalecké posudky a tlumočnické úkony a náhradách nákladů v souvislosti s nimi stanoví vyhláška č. 37/1967 Sb. Současná právní úprava je, vzhledem k době svého přijetí a se zřetelem k tomu, že od nabytí účinnosti byla velmi zřídka novelizována, v mnoha ohledech již nevyhovující současným podmínkám a vyvolává ve svém důsledku mnohé sporné situace⁶.

Tyto neodstranila ani významná novela zákona o znalcích a tlumočnících č. 444/2011 Sb., která, mimo jiné, nově regulovala **oblast správních deliktů, resp. podle novely č. 183/2017 Sb. přestupků**, znalců, ale ani vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanovil seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti. Bez výraznějších efektů na zlepšení sféry znalecké činnosti zůstala i instrukce Ministerstva spravedlnosti ČR č. 8/2017 o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků a o některých otázkách.

Nedostatečnost a nesystémovost úpravy je patrná zejména v problematice:

- vzniku znaleckého oprávnění,
- odměňování znalců,
- nedostatečných sankčních mechanismů až absence kontroly kvality a věcného přezkoumávání znaleckých posudků;

Významné kritice však již po delší čas čelí znalecká profese jako taková; přičemž nejčastějšími důvody stížností a podnětů pro přezkoumání činností znalce jsou zřejmé excesy při výkonu znalecké činnosti, nesprávné technické informace uváděné v posudcích, nesprávné ceny či odhady uváděné v posudcích, postupy znalců realizované podle neplatné a neúčinné právní úpravy, zvýšený výskyt tendenčních posudků (tzv. posudky na zakázku), problém s dodržováním lhůt, příp. používání nesprávných metodologií při znalecké činnosti.

Danému nepřispívá ani fakt, že v současné době jsou pro jmenování znalcem stanovena pouze obecná kritéria⁷ bez bližších nároků a specifikace např. na odbornou praxi.

⁶ Dané ostatně konstatoval již Veřejný ochránce práv v roce 2009 ve své Zprávě o činnosti za 3. čtvrtletí roku 2009.

⁷ § 4 zákona o znalcích a tlumočnících.

Co se týče odměny znalců (100 – 350 Kč za hodinu podle náročnosti a míry odborných znalostí potřebných k činnosti), tato nebyla již léta valorizována a nereflakuje tak ekonomický posun a růst společnosti. Její výše, resp. níže, pak má za důsledek neúměrné navyšování hodin při vyúčtování znalecké činnosti ze strany znalců, aby jejich činnost nebyla de facto na hranici ztrátovosti.

Řádný výkon činnosti soudních znalců má přitom zásadní význam zejména ve sporech, které zpravidla vyžadují zpracování znaleckého posudku a při podání nekvalitního znaleckého posudku pak může docházet jak ke zbytečnému prodlužování řízení, tak i k případným újmám účastníků řízení.

III. Legislativní blýskání na lepší časy?

Jakkoli Ministerstvo spravedlnosti ČR předložilo v letech 2010, 2011 i 2013 do meziresortních připomínkových řízení několik věcných záměrů zákona upravujícího znaleckou činnost, k přijetí nové právní úpravy nedošlo.

Až rok 2016 přinesl do příslušného „připomínkového kolečka“ k projednání návrh zákona o znalcích, jenž byl se značným časovým odstupem dne 29. 1. 2018 distribuován poslancům Poslanecké sněmovny ČR.

V rámci legislativního procesu dostal tento **tisk č. 72** skutečně významných změn na základě pozměňovacích návrhů iniciovaných zpravodajkou tohoto tisku, prof. JUDr. Helenou Válkovou, CSc.⁸ V současné době je sněmovní tisk č. 72 projednáván v druhém čtení v Poslanecké sněmovně ČR, jako bod č. 14 pořadu 24. schůze sněmovny.

Nejzásadnější změnou, kterou s sebou předmětný tisk přináší, je zrušení dvojkolejnosti správy znalecké činnosti a převedení jmenování znalců (v rámci licenčního řízení) a dohled nad znalci na Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Znaleckou činnost mohou nadále vykonávat znalci⁹, znalecké kanceláře¹⁰ (kde je znalecká činnost vykonávána prostřednictvím alespoň dvou znalců) a znalecké ústavy¹¹, v nichž je znalecká činnost vykonávána pomocí alespoň 1 znalce.

Detailně jsou vymezeny podmínky pro výkon činnosti znalce jako:

- odborná způsobilost¹² podmíněná např. min. 7 letou aktivní odbornou praxí
- bezúhonnost
- dispozice materiálně technickým zázemím a přístrojovým vybavením k výkonu znalecké činnosti
- svéprávnost

---

⁸ Tisk č. 72/2.

⁹ § 5 tisku.

¹⁰ § 6 tisku.

¹¹ § 7 tisku.

¹² § 8 tisku.

- „čistá minulost znalce“¹³
- absence úpadku
- existence kontaktního místa v ČR
- složení slibu

Předpokladem pro zápis do seznamu znalců je též složení vstupní zkoušky sestávající z obecné části (prověřující znalost právních předpisů vztahujících se ke znalecké činnosti) a zvláštní části, v níž znalec prokazuje schopnost vypracovat kvalitní znalecký posudek¹⁴.

Oprávnění vykonávat znaleckou činnost vznikne po splnění podmínek zápisem do seznamu znalců, který bude vést Ministerstvo spravedlnosti ČR, jež bude mít veřejnou a neveřejnou část¹⁵.

Znalci a znalecké kanceláře budou povinni být pojištěni pro případ povinnosti nahradit újmu způsobenou v souvislosti s výkonem znalecké činnosti.; přičemž nedodržení této podmínky bude důvodem pro zánik oprávnění vykonávat znaleckou činnost¹⁶.

Tisk velmi detailně upravuje podmínky pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost¹⁷, zánik oprávnění vykonávat znaleckou činnost¹⁸, odmítnutí podání znaleckého úkonu¹⁹ i odpovědnost za výkon znalecké činnosti²⁰.

Podat znalecký posudek půjde nadále písemně, ústně do protokolu, ale též elektronicky (podepsáno kvalifikovaným elektronickým podpisem s připojením certifikátu pro elektronický podpis a kvalifikovaným elektronickým časovým razítkem)²¹.

Posudek bude mít jednotnou strukturu²², **jejíž nedodržení bude důvodem pro snížení odměny znalci**²³.

Znalecké posudky budou zařazovány do Evidence posudků spravované Ministerstvem spravedlnosti ČR, kdy přístup do neveřejné části této evidence bude mít Ministerstvo spravedlnosti a jednotlivé krajské soudy. Ve veřejné části budou zveřejňovány toliko informace o počtu znaleckých posudků v jednotlivých letech (celkem) a počet zadaných dosud nezpracovaných posudků (celkem)²⁴.

Znalečné bude i nadále zahrnovat

a) odměnu znalce

---

¹³ § 5 odst. 1 písm. e) tisku

¹⁴ § 10 odst. 1 tisku.

¹⁵ § 15 tisku.

¹⁶ § 14 odst. 1 písm. b) tisku.

¹⁷ § 13 tisku.

¹⁸ § 14 tisku.

¹⁹ § 19 tisku.

²⁰ § 21 tisku.

²¹ § 27 odst. 1 a 2 tisku.

²² § 28 odst. 2 tisku.

²³ § 31 odst. 5 tisku.

²⁴ § 29 tisku.

- b) náhradu hotových výdajů
- c) náhradu za ztrátu času včetně času stráveného na cestě.

Nově bude možné znalci odměnu zcela odepřít, pokud se bude jednat o zvlášť závažný případ nekvalitního provedení úkonu.

Výslovně se stanoví, že je-li mezi znalcem a zadavatelem sjednána smluvní odměna, tato nesmí v žádném případě záviset na výsledku znalecké činnosti²⁵.

Nesmírně významným přínosem tisku pak jednoznačně je povinnost ministerstva **jednou za tři roky přezkoumat výši odměn** stanovených prováděcí vyhláškou a upravit ji tak, aby reflektovala vývoj výše odměn.

Tisk č. 72 má velkou ambici stát se konečnou normou tvořící legislativní základy znalecké činnosti, nicméně nebude-li na tento zákon navazovat kvalitní prováděcí předpis a nebude-li do doby stanovené účinnosti Ministerstvo spravedlnosti ČR dostatečně personálně i technicky připraveno plnit úkoly dohledového orgánu, bude jen prázdou normou bez reálného efektu.

IV. Srovnání nové a staré úpravy ve schématu

Pro lepší orientaci v nové právní úpravě přinášíme schéma porovnávající v zásadních bodech plánovanou právní úpravu a stávající zákon o znalcích a tlumočnících.

	zák. č. 36/1967		Tisk č. 72	
Subjekty vykonávající znaleckou činnost	Znalci, znalecké ústavy	§ 2 odst. 1	Znalci, znalecké ústavy, znalecké kanceláře	§ 2 odst. 1
Vznik oprávnění vykonávat znaleckou činnost	<ul style="list-style-type: none"> • jmenování • příslušnost: ministr spravedlnosti/jím pověřený předseda KS 	§ 3	<ul style="list-style-type: none"> • nárok na zápis do seznamu znalců na základě žádosti • příslušnost: ministerstvo spravedlnosti 	§ 11, §12
Podmínky vzniku oprávnění	<ul style="list-style-type: none"> • nebyl v posl. 3 letech vyškrtnut ze seznamu • osobní vlastnosti jako předpoklad 	§ 4	<ul style="list-style-type: none"> • odborná způsobilost • nebyl v posl. 3 letech před podáním žádosti o zápis trestán pokutou min. 100 000,- nebo kterému nebylo v posledních 5 letech před podáním žádosti o zápis zrušeno oprávnění vykonávat znaleckou činnost • kontaktní adresa na území ČR 	§ 5-7

²⁵

§ 31 odst. 3 tisku.

			<ul style="list-style-type: none"> • odpovídající materiálně technické a personální zázemí, přístrojové vybavení • není v úpadku • složí slib 	
Odborná způsobilost	<ul style="list-style-type: none"> • má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru, v němž má působit 	§ 4 odst. 1 písm. e)	<ul style="list-style-type: none"> • vysokoškolské vzdělání odpovídajícího směru • 7 let aktivní odborné praxe v oboru • osvědčení o odborné způsobilosti • úspěšné složení vstupní zkoušky 	§ 8
Vstupní zkouška	-----		<ul style="list-style-type: none"> • obecná část – Justiční akademie, obsahem znalost legislativy znalecké činnosti (3 000 Kč poplatek) • zvláštní část – schopnost vypracovat znalecký posudek (5 000 Kč poplatek) 	§ 10
Návrh na jmenování/zápis do seznamu znalců	<ul style="list-style-type: none"> • orgány veřejné moci, vědecké instituce, VŠ ad. 	§ 5	<ul style="list-style-type: none"> • žadatel – sám znalec/ústav/kancelář 	§ 11
Seznam znalců	<ul style="list-style-type: none"> • ústřední seznam na MSp – seznamy se rozesílají KS • veřejně přístupné 	§ 7	<ul style="list-style-type: none"> • nový koncept: elektronický seznam (informační systém) • správcem MSp • údaje veřejné/neveřejné • povinnost znalce hlásit změnu údajů 	§ 15, 16
Výkon znalecké činnosti		§ 8	<ul style="list-style-type: none"> • definice výkonu znalce. činnosti • přibyla povinnost výkonu s odbornou péčí, nestranně 	§ 1 odst. 1 § 1 odst. 3
Ustanovení znalce	<ul style="list-style-type: none"> • zpravidla znalce zapsaného v obvodu KS dle sídla/pracoviště orgánu veř. moci • po předchozím projednání se znalcem 	§ 9 odst. 2	<ul style="list-style-type: none"> • znalce se sídlem/kontaktní adresou v obvodu KS dle sídla/pracoviště orgánu veř. moci, nebrání-li tomu okolnosti • předchozí projednání zadání a lhůty se znalcem • lhůtu lze výjimečně v odůvodněných případech na žádost znalce prodloužit + opakovaně: z důvodů hodných 	§ 25

			zvláštního zřetele <ul style="list-style-type: none"> na žádost orgánu veř. moci je znalec povinen provést předběžný odhad výše znalečného 	
Přibrání konzultanta	<ul style="list-style-type: none"> jestliže to vyžaduje povaha věci 	§ 10 odst. 2	<ul style="list-style-type: none"> vyžaduje-li to povaha věci se souhlasem zadavatele vyloučení konzultanta pro podjatost 	§ 23 § 18 odst. 3
Mlčenlivost	<ul style="list-style-type: none"> prolomení: použití informací pro vědecké/vzdělávací účely 	§ 10a odst. 1	<ul style="list-style-type: none"> prolomení: použití informací pro vědecké/vzdělávací účely v anonymizované podobě nelze se dovolat: proti orgánu veř. moci, před kterým probíhá řízení/který vykonává dohled nevztahuje se na řízení proti osobě, která vykonala znalec. úkon/proti zadavateli/spory mezi nimi 	§ 20 odst. 3, 4
Podjatost	<ul style="list-style-type: none"> poměr k věci/ poměr k orgánům provádějícím řízení/účastníkům/zástupcům účastníků 	§ 11 odst. 1	<ul style="list-style-type: none"> poměr k věci/ poměr k orgánům provádějícím řízení/účastníkům/zástupcům účastníků poměr k zadavateli/orgánu veř. moci, který posudek zadal při jiném postupu spr. orgánu, kde má být ZP použit 	§ 18 odst. 1
Vyloučení z podání posudku	<ul style="list-style-type: none"> znalec/účastníci se dozví o okolnostech → oznamovací povinnost 	§ 11 odst. 2	<ul style="list-style-type: none"> znalec se dozví o okolnostech → oznamovací povinnost 	§ 18 odst. 2
Odmítnutí podání ZP	<ul style="list-style-type: none"> odmítne bez závažného důvodu → orgán veř. moci sdělí KS 	§ 12 odst. 1	<ul style="list-style-type: none"> výslovně stanoveny důvody porušení tohoto zákona → orgán veř. moci oznámí bez zbytečného odkladu MSp 	§ 19 § 36 odst. 1
Povinnost 3. osoby poskytnout znalci vybavení	<ul style="list-style-type: none"> ve výjimečných případech jiná organizace než ta, u které znalec pracuje + nárok na náhradu nákladů 	§ 14 odst. 1, 2	<ul style="list-style-type: none"> znalec sám má povinnost mít vybavení 	§ 5 odst. 1 písm. c)
Evidence ZP	<ul style="list-style-type: none"> znalecký deník – listinná/elektronická podoba 	§ 15	<ul style="list-style-type: none"> elektronická evidence znaleckých posudků rozšíření zapisovaných 	§ 29

	<ul style="list-style-type: none"> • může pozastavit: zahájeno řízení o omezení svéprávnosti • může pozastavit: pravomoc. rozhodnutí o nástupu nepodm. trestu odnětí svobody <ul style="list-style-type: none"> • na žádost znalce: rozhodne o pozastavení: z vážných důvodů požádá, nejdéle na 4 roky <ul style="list-style-type: none"> • MSp/předseda KS zaznamená do seznamu znalců do 15 prac. dnů od vykonatelnosti rozhodnutí o pozastavení 		<p>důvody dlouhodobě znemožňující výkon</p> <ul style="list-style-type: none"> • znalec vzat do vazby • zahájeno řízení o omezení svéprávnosti • požádá-li o to znalec; požádá písemně a uvede dobu, nejdéle na 3 roky, i opakovaně, max. ale na 6 let • povinnost dokončit rozpracované posudky doplnit nebo vysvětlit již podané oznamovací povinnost 10 dnů 	§ 24
Zánik oprávnění vykonávat činnost	<ul style="list-style-type: none"> • na zákl. písemné žádosti znalce o vyškrtnutí • prohlášením za mrtvého • uložením správního trestu vyškrtnutí za vyjmenované přestupky 	§ 20a	<p>Zrušení oprávnění – rozhoduje MSp</p> <ul style="list-style-type: none"> • přestal splňovat podmínky pro výkon • nedoloží doklad o pojištění • zdravotní či jiné důvody dlouhodobého charakteru • nastanou důvody podle § 35/4 • závažným způsobem porušil nebo opakovaně porušuje <p>Zaniká: smrt, zánik kanceláře nebo ústavu, oznámení o ukončení znal. činnosti nebo PM rozhodnutí o zrušení oprávnění</p>	§ 14 § 14 odst. 2

Znalecké ústavy	<ul style="list-style-type: none"> • znalci/znalecké ústavy • seznam ústavů vedený MS • seznam: 2 oddíly – 2. oddíl: VŠ/výzkumné instituce – ZP především ve zvlášť obtížných případech • VŠ lze zapsat jako ústav, má-li v oboru akreditován doktorský studijní program • 1. oddíl: alespoň 3 společníci/ členové/ zaměstnanci jsou znalci 	§ 21 - 21b	<ul style="list-style-type: none"> • znalci/znalecké ústavy/znalecké kanceláře • znalecká kancelář: <ul style="list-style-type: none"> a) obchodní korporace b) činnost prostřednictvím alespoň 2 znalců c) interní pravidla postupů d) materiálně technické zázemí e) bezúhonnost f) není v úpadku g) kontaktní místo v ČR h) „čistá minulost v posledních 3 letech“ • Znalecký ústav: <ul style="list-style-type: none"> a) VŠ, veřejná výzkumná instituce, státní podnik, ústav, organizační složka státu, jednotka org. složky, osoba veřejného práva b) vědeckovýzkumná činnost c) znalecká činnost prostřednictvím alespoň jednoho znalce d) bezúhonnost e) materiálně technické zázemí f) pravidla vnitřních postupů pro vypracovávání ZP g) pravidla jak bere ZP na vědomí h) „čistí minulost“ v posledních 3 letech 	§ 2 odst. 1 § 15 + § 3 § 25 odst. 2 § 6,7
Přestupky	<ul style="list-style-type: none"> • přestupky FO/PO • výstraha: zjištěné porušení povinností nelze vyhodnotit jako přestupek/TČ • projednání: MSp nebo předseda KS • údaj o pravomocném rozhodnutí o vině se do seznamu poznamená do 15 prac. dnů od nabytí PM 	§25a, 25b §25d §25c	<ul style="list-style-type: none"> • sjednoceno • zvýšení pokut + nové přestupky • výtky: písemné vytknutí drobných nedostatků/poklesků v chování • projednání MSp • promlčení: 5/7 let 	§39, 40 §37 § 41

Pojištění	---		<ul style="list-style-type: none"> • znalecký ústav nemusí být pojištěn • limity a podmínky stanoví vyhláška • za posudek zpracovaný znaleckou kanceláří odpovídá kancelář, jednotlivý znalec jen podle pracovněprávních předpisů ve vztahu ke znalecké kanceláři 	§22
-----------	-----	--	--	-----

V. Jak na odměnu znalců?

Tisk č. 72 předpokládá, že prováděcí vyhláškou budou řešeny především tyto oblasti:

- seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů (§ 4 odst. 2 tisku)
- formulář žádosti o zápis do seznamu znalců (§ 11 odst. 6 tisku)
- minimální limity pojistného plnění z pojištění znalce pro jednotlivé obory a odvětví znalecké činnosti (§ § 22 odst. 3 tisku)
- způsob vedení evidence znaleckých posudků (§ 29 odst. 6 tisku)
- výši a způsob určení odměny znalci, její rozsah, snížení, odepření nebo zvýšení a způsob vyúčtování (§ 31 odst. 8 tisku)

a) odměna

Podle dostupných informací se předpokládá, že rozmezí, v němž se bude odměna znalce za úkony znalecké činnosti pohybovat, činí 500 Kč – 700 Kč. Co do dalších konkrétních podmínek týkajících se odměňování znalců, je již nyní zřejmé, že odměnu bude možné:

- navýšit – jedná-li se o posudek mimořádně obtížný nebo je-li nutné urychlené zpracování posudku;
- zkrátit – jestliže znalecký úkon neměl předepsané náležitosti (§ 28 odst. 2 tisku);
- odepřít – v případech zvláště nekvalitního provedení znaleckého úkonu.

Kritériem při určení výše odměny je i nadále množství účelně vynaložené práce a odborné náročnosti vyžadované k provedení znaleckého úkonu. Platí též, že náklady na běžné administrativní práce jsou zahrnuty v odměně (§ 32 odst. 2 tisku).

b) legislativní návrh

V současné době se soudy v souvislosti s vyúčtováváním znalečného, resp. při přiznávání znalečného znalci potýkají s četnými problémy, které vedou k extrémnímu protahování soudních řízení ve věci samé. Praxe je taková, že po vypracování znaleckého posudku zašle znalec soudu I. stupně vyúčtování, které soud I. stupně bez dalšího převezme do výroku rozhodnutí o znalečném, aniž by detailně zkoumal oprávněnost výše i rozsahu odměny znalce, náhrady hotových výdajů apod. Tímto samozřejmě připravují živnou půdu pro napadení takového rozhodnutí účastníky řízení (tito tak v 90% učiní) a řízení

se v tu chvíli přesouvá k odvolacímu soudu, který položku po položce přezkoumává účelnost té které části odměny a míru odbornosti, jež je třeba vynaložit na ten který znalecký úkon. Není třeba dodávat, že tímto postupem se délka celého řízení prodlužuje minimálně, a v lepším případě, o tři měsíce.

Je nepochybné, že míra odbornosti, kterou je třeba vynaložit na vypracování posudku jako takového je neúměrně vyšší než ta, kterou znalec potřebuje k administraci znaleckého posudku (zkompletování příloh, tisk, sešití, distribuce soudu, apod.), ke studiu soudního spisu, k vyšetření určité osoby či ohledání místa nebo nemovitosti. V závislosti na daném, by proto bylo vhodné, a mohlo by i eliminovat množství opravných prostředků do rozhodnutí o znalečném, pokud by v rámci prováděcího předpisu bylo již přímo odstupňováno odměňování za jednotlivé typy úkonů, a to buď přímo konkrétní částkou, nebo lépe malým rozmezím, v nichž se při přiznání odměny lze pohybovat. Konkrétní částku odměny tak lze vázat na určité typizované úkony, k nimž při znalecké činnosti dochází (jako je tomu například při výkonu advokátní činnosti).

Lze proto navrhnout, aby v rámci prováděcího předpisu, s jehož přípravou Ministerstvo spravedlnosti počítá, byla odměna specifikována například takto:

[§...]

(1) *Za jednotlivé úkony znalecké činnosti náleží znalci odměna ve výši stanovené dále v této vyhlášce.*

(2) *Úkony znalecké činnosti ve smyslu této vyhlášky jsou zejména:*

- a) převzetí a studium soudního spisu a podkladů;*
- b) studium odborných podkladů;*
- c) vyšetření osoby, včetně provedení odborných testů;*
- d) místní šetření, ohledání;*
- e) práce na znaleckém posudku;*
- f) návštěvy správních orgánů, soukromoprávních subjektů a institucí, komunikace a spolupráce s třetími osobami nezbytná pro podání znaleckého úkonu;*
- g) příprava na ústní podání vysvětlení znaleckého úkonu a jeho podání;*
- h) administrativní a pomocné práce spojené s prováděním znaleckého úkonu.*

(3) *Za úkony uvedené v odst. 2 písm. a) a h) tohoto ustanovení náleží znalci odměna ve výši 500 Kč za jednu hodinu.*

(4) *Za úkony uvedené v odst. 2 písm. b), c), d), f), g) tohoto ustanovení náleží znalci odměna ve výši 600 Kč za jednu hodinu.*

(5) *Za úkony uvedené v odst. 2 písm. e) tohoto ustanovení náleží znalci odměna ve výši 700 Kč za jednu hodinu.*

(6) Za úkony neuvedené v odst. 2 tohoto ustanovení náleží znalci odměna jako za úkony, jimž jsou svou povahou nejbližší.

Kritérium

- včasnosti vypracování znaleckého posudku a dodržení lhůty,
- kvality,
- či zda se jedná o revizní posudek,

pak může být zohledněno při snížení nebo zvýšení odměny za jednotlivý úkon, kdy v případě, že znalec je povolán k provedení revizní znalecké činnosti, by bylo lze odměny za jednotlivé úkony snížit o stanovené procento ze základní sazby úkonu.

VI. Zahraniční inspirace

Lze konstatovat, že zahraniční právní úpravy, ale i praxe, v této oblasti jsou rozdílné stát od státu. Níže podáváme dva příklady zahraničních právních úprav, které svědčí o rozdílných právních a praktických zvyklostech i regulích.

a) Slovensko

Slovenská právní úprava (zákon č. 382/2004 Z. z.) zná centralizovanou správu již drahnou dobu. Stejně tak pracuje s elektronickými znaleckými posudky i znaleckými deníky. Znalci jsou zapisováni do seznamu znalců po splnění příslušných zkoušek a absolvování 7 leté praxe. I bez rozhodnutí může být znalci na provedení a vypracování znaleckého posudku poskytnuta záloha. Sazby odměn se na Slovensku pohybují okolo EUR 13,28 za hodinu práce; přičemž zvýšenou sazbou jsou honorováni znalci ze zdravotnických oborů – EUR 19,92 za hodinu.²⁶

b) Německo

V Německu hrají klíčovou roli ve znalecké činnosti jednotlivé profesní komory znalců, které udělují tzv. *certifikáty jakosti*, k jejichž získání je třeba prokázat nadprůměrné znalosti a schopnosti znalců; přičemž po uplynutí doby, na kterou je certifikát vydán, jsou žadatelé přezkušováni. Neexistuje zde tedy ekvivalent Seznamu znalců, jako je např. u nás, v Polsku či Francii. Profesní komory soukromoprávního charakteru v tomto směru disponují veřejnoprávními pravomocemi.

Zatímco v ČR je ve většině případů vypracováván písemný posudek, v Německu je stěžejně ústně podaný posudek, jehož písemné zpracování může soud znalci následně uložit.

²⁶ Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 491/2004 Z. z. o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov

c) Belgie

Řadu let v Belgii neexistoval oficiální seznam znalců, což se změnilo zákonem z 10. dubna 2014 a od roku 2016 existují 2 registry (zvláště pro znalce a zvláště pro tlumočníky a překladatele). Královská vyhláška ze dne 14. listopadu 2003 stanoví výši odměn a nákladů určených znalcům jmenovaných pracovními soudy v rámci lékařských posudků týkajících se: sporů ohledně příspěvků zdravotně postiženým osobám, rodinných příspěvků pro zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné, pojištění pro případ nezaměstnanosti a systému povinného zdravotního pojištění a odškodnění. Například, pokud vyšetření provádí psychiatr je jeho odměna stanovena na EUR 486,86.²⁷ Tato částka se pravidelně zvyšuje.

Závěr

Pokud projde tisk č. 72 úspěšně legislativním procesem, lze očekávat jistě zkvalitnění znaleckého života.

S výjimkou požadavku zvýšené ochrany jejich osob, bude legislativa reagovat na jejich zásadně diskutované potřeby, zejména v oblasti odměňování, ale též sjednocení dohledu and výkonem jejich činnosti. Centralizace na tomto úseku jistě přispěje k zefektivnění jejich činnosti, ale zvýšenými požadavky na odbornost jednotlivých znalců i ke zkvalitnění vypracovávaných znaleckých posudků a dalších znaleckých úkonů.

Věříme, že náš legislativní návrh na strukturalizaci odměny znalců v rámci prováděcího předpisu, usnadní práci nejen soudům rozhodujícím o znalečném, ale eliminuje i výskyt nadhodnocených vyúčtování znalečného a tím přispěje k urychlení soudních řízení.

Výslovná povinnost znalců disponovat kvalitním materiálními a technickým vybavením pak, doufejme, zajistí, aby práce znalců byla realizována v důstojných podmínkách a přispěla tak ke kvalitě jejich činnosti, ale i spokojenosti jimi zkoumaných osob.

Za předpokladu, že s účinností ode dne 1. 1. 2021, bude Ministerstvo spravedlnosti ČR disponovat dostatečně personálně a technicky vybavenou sekcí pro správu znalecké činnosti, lze na tomto poli počítat rozhodně s pozitivním posunem.

---

²⁷ Avis Arrêté royal du 14 novembre 2003 fixant le tarif des honoraires et frais dus aux experts désignés